

Pressió ambiental exercida pel turisme a Malgrat de Mar

Montserrat A. - Muncio A. – Pantaleoni N. – Valerio P. – Vinyes M.
Universitat Autònoma de Barcelona

Malgrat de Mar és un municipi del Maresme de 18.345 habitants (Idescat, 2017) que compta amb una façana marítima de 7km d'allargada. Un dels principals motors econòmics és el sector turístic. Una extensa línia hotelera ressegueix la costa evitant el poble, el qual queda rodejat per càmpings al nord i hotels i restaurants al sud. Aquesta distribució espacial en el municipi ha suposat una especialització en el territori i en conseqüència, les àrees turístiques han quedat segregades i no s'han superposat al nucli del municipi.

Disposa actualment de 5.971 places hoteleres, 8 càmpings (amb 4.416 places) (Idescat, 2016) i el 20,7% dels habitatges són segones residències (Idescat, 2011). Aquest increment demogràfic durant la temporada alta, comporta un increment del consum d'aigua, consum d'energia i generació de residus. A més, el turisme sovint està lligat a la construcció de determinades infraestructures que poden generar un impacte paisatgístic, lumínic i acústic.

Actualment hi ha pocs estudis que indiquin quin és l'augment del consum d'aigua, energia i generació de residus a nivell municipal causat pel turisme. Conèixer-ho ens permetria entendre millor quins impactes genera el turisme en cada municipi i d'aquesta manera millorar el model de gestió turística actual corregint certes dinàmiques i impulsant-ne de noves. És per aquest motiu que l'objectiu d'aquest estudi és determinar la pressió exercida pel turisme a Malgrat de Mar.

La realització d'aquest estudi s'ha dut a terme seguint dues vies d'investigació: la via quantitativa i la qualitativa. La via quantitativa estudia la variació del consum d'aigua, energia i generació de residus. La via qualitativa, mesura subjectivament els altres impactes provocats pel turisme, essencials per complementar aquest estudi. Aquests serien l'impacte paisatgístic, lumínic i acústic.

L'estudi quantitatiu s'ha realitzat comparant la variació dels fluxos d'aigua, d'energia i de la generació de residus al llarg dels diversos mesos de l'any. A partir d'aquests fluxos s'ha determinat el consum d'aigua i energia i la generació de residus dels habitants del municipi per una banda, i dels turistes per una altra.

Per tal d'unificar aquests tres fluxos en un sol valor, s'ha calculat la petjada de carboni i l'ecotaxa econòmica derivada dels fluxos anteriors. El valor de la petjada de carboni generada pels turistes és força més gran que la generada pels habitants. L'“ecotaxa” econòmica de la mitjana dels anys estudiats (2013 - 2017), indica el valor econòmic que impliquen els consums d'aigua i energia i la generació de residus i té un valor de 1,15 €/turista*nit. A partir de la petjada de carboni i l'ecotaxa econòmica, s'ha calculat un últim indicador econòmic: l'“ecotaxa” ecològica. Aquest, és el valor econòmic de les tonelades de carboni calculades més el valor a l'ecotaxa econòmica. El valor mitjà de l'ecotaxa ecològica durant els anys estudiats (2013 - 2017) és de 1,17 €/turista*nit, en comparació amb l'establerta a Malgrat de Mar, que és de 1 €/turista*nit, veiem que l'ecotaxa actual és insuficient per poder cobrir les despeses generades pels impactes provocats degut al turisme.

Els resultats reflexen, per tant, que durant la seva estada, un turista consumeix més aigua i energia i genera més residus que un habitant. La comparació dels valors obtinguts del consum

d'aigua, energia i de la generació de residus dels turistes amb el consum i generació mitjana a Europa, indica que els turistes consumeixen més quan esta fent turisme a Malgrat de Mar que al seu país d'origen. Finalment podem assegurar que l'“ecotxa” actual és insuficient si tenim en compte les despeses i els impactes generats pel turisme.

Pel que fa a l'estudi qualitatiu, mitjançant la comparació d'ortofotos i enquestes, s'ha avaluat l'impacte paisatgístic. Els resultats reflecteixen un creixement espacial en el temps tant de la zona hotelera com de la zona de càmpings. També s'ha posat en evidència la segregació dels espais del municipi. Els punts de les enquestes referents a la contaminació paisatgística afirmen (en un 74,14%) que el creixement del municipi ha suposat la construcció d'infraestructures dedicades al turisme i un conseqüent canvi en l'aspecte del municipi. Aspectes com l'harmonia del paisatge, la singularitat d'aquest, el respecte amb el llegat del passat... són els que defineixen un paisatge de qualitat (Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya). A través de les diferents campanyes de camp realitzades en el municipi, s'observa que Malgrat de Mar no compleix amb aquesta definició.

Referent a l'avaluació de la contaminació lumínica, els resultats estan basats en enquestes realitzades a la població. El 100% de la mostra enquestada afirma no constatar un impacte lumínic per part dels establiments turístics. El Departament de Territori i Sostenibilitat defineix espais amb un cel nocturn de qualitat les àrees amb visibilitat de la Via Làctia. Atès que des del municipi no es distingeix la Via Làctia, l'Ajuntament està treballant en projectes d'obertura d'espais a la ciutadania com parcs i jardins, amb la finalitat d'afavorir entorns d'observació i d'absència de llum artificial.

Pel que fa a la contaminació acústica, les mesures preses durant les dues campanyes de camp realitzades en diferents moments d'afluència turística, han permès detectar un cert augment de soroll. No obstant, els resultats extrets de les enquestes demostren una absència de percepció d'un impacte acústic en els enquestats (96,19%). Tenint com a referència l'escala de decibels elaborada per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) per tal d'avaluar si les mesures preses tenen impacte o no en la salut humana, les mesures amb el sonòmetre senyalen que l'emplaçament del Passeig Marítim és l'únic que sobrepassa els valors recomanats.

El turisme és un motor important per l'economia del municipi de Malgrat de Mar, però el model actual provoca que es generin uns forts impactes derivats de l'elevat consum d'energia i aigua i de la generació de residus per part dels turistes. Part d'aquest impacte intenta ser minimitzat pel pagament d'una ecotaxa, que actualment té un valor obsolet i insuficient. Per altra banda, el turisme a nivell qualitatiu genera contaminació tant paisatgística com acústica i lumínica, però no es pot considerar impacte donat que la població no es veu afectada per aquesta ja que viu al marge del turisme. Actualment, l'Ajuntament té un pla d'acció que consisteix en atraure un altre tipus de públic diversificant la oferta turística; comporta una millora en els impactes anteriorment esmentats.